

Samenvatting van de discussie over bestuurlijke toekomst, webinar op 5 nov. 2020

Het gevaar van een grotere afstand tussen bestuur en burger.

- We hebben de afgelopen jaren bij veel organisaties schaalvergroting gezien, maar daar komen we nu toch wat van terug. Steeds meer mensen voelen zich niet gehoord en vervreemden, radicaliseren of haken af. Wat doe je met dat aspect?
- Fusie vergroot de afstand van burger tot het bestuur. Hoe zorg je ervoor dat de kernen toch die zaken kunnen regelen die voor hen van belang zijn? En hoe bescherm je de identiteit van de kernen in een grote gemeente?
- Groter is niet altijd efficiënter. Het kost vaak meer geld.
- Kies voor samenwerking waar het kan, maar houd de bestuurlijke afstand naar de inwoners zo klein mogelijk.
- Over grotere gemeenten gesproken, Eindhoven blinkt toch niet uit in “bestuurskunst”
- Een waarschuwing vanuit ervaring in het bedrijfsleven. Een fusie wordt lang van te voren binnenskamers voorbereid. De managementlaag kan goed samenwerken, maar de “werkvloer” wordt niet “meegenomen”. Als het dan uiteindelijk misloopt is de ellende niet te overzien. Zou er niet een overeenkomst zijn tussen het bedrijfsleven en het bestuur van een gemeente?

Reactie:

- Goed bestuur is niet afhankelijk van de grootte van een gemeente. Ik ken grote gemeenten die goed, en die slecht worden bestuurd. Ik ken kleine gemeenten die goed en die slecht worden bestuurd.
- In een grote gemeente met veel kernen moet het kernenbeleid zwaar wegen. Je hebt daar aparte medewerkers voor nodig. Maar het kan wel! Zie bijv. de gemeente Peel en Maas.
- Het aantrekkelijke van herindeling is dat er duidelijke verantwoordelijkheden liggen. Er is één gemeenteraad, en één college van B&W en één burgemeester.
- Bij herindeling offer je de dorpen/kernen niet op! En voor de identiteit is de kern vaak het belangrijkste, en niet de gemeente.

Op grond waarvan ga je kiezen?

- Fusie lijkt een soort huwelijk. Dus moet je goed kijken of de partners bij elkaar passen.
- Hebben we eigenlijk nog wel een keuze, of zijn we toch al gebonden in de A2 samenwerking met Valkenswaard en Cranendonck?
- Moet je niet kijken naar de oriëntatie van de gemeente? Zo heeft Heeze veel meer relaties met Geldrop en met Eindhoven. De oriëntatie van Heeze en Leende is verschillend.
- Als er een fusie moet komen dan toch liever met een dorp van een vergelijkbare grootte?
- Welke "onderzoeksvragen" zijn voor een gemeente het meest relevant op basis waarvan ze kiest voor haar bestuurlijke toekomst?
- De gemeente is bezig met het opstellen van een omgevingsvisie. Helpt dat bij een keuze?

Reactie:

- Ja, een omgevingsvisie geeft zeker aanknopingspunten. Maar veel omgevingsvisies die ik heb gezien zijn heel ambitieus en niet erg realistisch. Dus die kun je niet zomaar gebruiken.
- Vaak is een gemeente voor het ene aspect georiënteerd op de ene gemeente en voor een ander aspect op een andere gemeente. Dus dan wordt het toch moeilijk om conclusies te trekken.

Bestuurlijke overwegingen

- Laat niet de ambtenaren bepalen wat het beste is. De gemeente is er niet voor de ambtenaren, maar voor de inwoners.

- Is er een optimale grootte van een gemeente voor verschillende aspecten: uitkeringen uit het gemeentefonds, bestuurlijke afstand, efficiency van bestuur etc.? Hoeveel kernen kun je binnen een gemeente aan?
- Als je niet fuseert maar wel diensten samen uitvoert dan wordt het bestuur ondoorzichtig omdat de gemeenteraad en B&W alleen samen met andere gemeenten beslissingen over de diensten kunnen nemen.

Reactie:

- Natuurlijk, de gemeente is er voor de inwoners en niet voor de ambtenaren. Maar als de ambtenaren zeggen dat ze het niet meer alleen kunnen dan is dat een belangrijk signaal, want dat zeggen ze niet graag.
- Er bestaat geen optimale grootte van een gemeente. Het hangt van vele factoren af. Hoeveel kernen een gemeente kan hebben hangt van het kernenbeleid van de gemeente af. Je zou het concept van de federatiegemeente toe kunnen passen waarbij elke kern een rechtstreeks gekozen gemeenteraad heeft naast de gemeenteraad van de gemeente als geheel.
- Ook op grond van de uitkering uit het gemeentefonds kun je de optimale grootte niet bepalen. Dat komt o.a. omdat de politiek gemakkelijk wijzigingen kan aanbrengen. Bijvoorbeeld binnenkort krijgen kleine gemeenten minder en grote gemeenten meer. Fusiekosten worden voor een deel gecompenseerd door het Rijk.
- Het aantal samenwerkingsverbanden waar een gemeente mee te maken heeft wordt vreemd genoeg nauwelijks minder na een fusie.

Burgerparticipatie

- Wat zijn goede methoden om inwoners te raadplegen?
- Wat zijn de valkuilen bij het betrekken van burgers? Zijn er wat dat betreft geslaagde en minder geslaagde fusies?

Antwoord:

- Ik ben geen deskundige op het gebied van methoden van burgerparticipatie. Ik weet wel wat je de burgers moet vragen: wat ze goed vinden aan Heeze-Leende, en wat ze graag willen behouden. Je moet ze niet vragen naar hun voorkeur voor een bepaalde oplossing. Met de antwoorden op die vragen moeten de bestuurders aan de gang gaan om de beste oplossing te vinden.
- We weten niet hoe je kunt meten of een fusie geslaagd is. Er zijn veel factoren, en elke fusie is anders.